

Některé zkušenosti z metod práce štábu tankové divize

Major Karel Novotný

Článek uvádí zkušenosti z činnosti štábu tankové divize po obdržení rozkazu, při plánování a v průběhu boje na PVS.

Dále se zabývá systémem práce operačního oddělení a otázkou materiálního vybavení štábu svazku s důrazem na mobilitu a organizaci spojení.

Nové podmínky vedení soudobých operací vyžadují nové formy plánování i organizování boje. Práce štábu v dnešních podmínkách vedení boje a krátké časové lhůty pro přípravu rozhodnutí a zabezpečení jeho proniknutí do vojsk, vyžadují vysokou organizovanost a dělbu práce ve štábech všech stupňů. Množství úkolů, které orgány velení v soudobých bojových podmínkách plní, vyžadují přizpůsobit práci těchto orgánů změnám požadavků boje. Každá živelnost, neorganizovanost, nepružnost a nesprávné setrvání v zastaralých formách se musí zákonitě projevit jako brzda a vede k tomu, že štáb přestává být řídicím orgánem, stává se pouhým registrátorem činnosti vojsk, který je více nebo méně ve vleku událostí na frontě. Je pochopitelné, že s obdobným stavem se nelze spokojit. Trpí tím hodnota přípravy boje i vlastní jeho vedení a vojska jsou ponechávána v důležitých fázích boje bez účinné podpory ze strany vyššího štábu.

Velitelé a štáby v posledním roce vyrostli ve svých politických i odborných znalostech, získali řadu dobrých zkušeností, nedokázali však mnohdy plně přehodnotit formy své práce. Štáby cítily tento stav zaostávání a lze říci, že hledaly nové způsoby organizace boje. Mnohdy však toto hledání naráželo na tak zvané tradiční formy velení, které byly v rozporu s novými požadavky boje.

I v našem štábu došlo během uplynulého roku k hledání nových, lepších metod v práci, i k řešení otázek materiálního vybavení štábu s cílem vymýtiti časové ztráty při řešení bojových úkolů, při zpracovávání bojové dokumentace s jejich doručováním do vojsk. V průběhu roku jsme došli k určitým zkušenostem a závěrům, vztahujícím se k metodě práce štábu tankové divize. A tyto zkušenosti, jako jednu z možných forem práce štábu, se pokusím rozvést v dalších částech článku, s důrazem na tyto otázky:

1. Metoda práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády.
2. Praktické příklady metody práce štábu svazku.
3. Systém práce operačního oddělení svazku.
4. Materiální vybavení štábu svazku s důrazem na jeho plnou mobilitu a organizaci spojení.
5. Závěr.

Především pokládám za nutné uvést některé všeobecné závěry pro možnou práci štábu a na praktických příkladech v další části článku ukázat jejich možné použití.

1. Metoda práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády

Po obdržení rozkazu (směrnice) armády je nutné, aby velitel a náčelník štábu, zástupce velitele, zástupce velitele pro věci politické, náčelník operačního oddělení, po případě ještě s jiným přízvaným funkcionářem (náčelníkem týlu), provedl prostudování úkolu. Přítomný náčelník operačního oddělení nebo starší pomocník náčelníka operačního oddělení toto zakreslí uhlem na mapu. Po 20 až 30 minutách vydá náčelník štábu (nebo osobně velitel) pomocí drátového (nebo bezdrátového) parafonu operačnímu oddělení a jednotlivým náčelníkům druhů vojsk a služeb krátký, uvážený, jasný a konkrétní zámysl k splnění úkolu. Závažné je při tom určení směru hlavního úderu (v obraně určení těch prostorů v terénu, na jejichž udržení závisí odolnost obrany), stanovení bojové sestavy a předpoklad zasazení druhého sledu.

Tento zámysl zakreslí starší pomocník náčelníka operačního oddělení do mapy 1 : 100 000, který se tím stává podkladem pro další práci štábu. Pod osobním vedením velitele divize (náčelníka štábu nebo náčelníka operačního oddělení), zpracovává starší pomocník náčelníka operačního oddělení v součinnosti s náčelníky druhů vojsk a služeb „Návrh grafického rozhodnutí“. Přitom velitel (náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení) svažuje navrhovaná opatření v duchu zámyslu a starší pomocník náčelníka operačního oddělení tato dílčí řešení zahrnuje do mapy „Návrh grafického rozhodnutí“.

Současné s touto prací probíhá příprava podkladů na jednotlivých odděleních štábu a styční důstojníci od útvarů (bylo by výhodnější, kdyby toto mohli plnit předem vycvičení důstojníci od štábu svazku) zakreslují do pracovních map úkoly svého útvaru, do pracovních sešitů si zapisují předběžná nařízení pro bojové zabezpečení, ochranu proti zbraním hromadného ničení (ZHN) i předběžná nařízení jednotlivých odborných náčelníků. Odborní náčelníci před vydáním těchto předběžných nařízení přednesou zásadní otázky pomocí drátového (bezdrátového) parafonu veliteli nebo náčelníkovi štábu či náčelníkovi operačního oddělení, pokud nepřednesli osobně informační zprávy u mapy „Návrh grafického rozhodnutí“. Takto organizovanou prací se dosáhne toho, že v době, kdy štáb dokončí zpracování návrhů, odjíždějí styční (směroví) důstojníci k útvarům s předběžnými úkoly a předběžnými nařízeními odborných náčelníků. Tím je zabezpečeno skoro souběžné zahájení prací na stupni divize i útvar.

Je pochopitelné, že tento způsob souběžného plánování vyžaduje, aby jednotlivým náčelníkům oddělení byla dána velitelem a náčelníkem štábu široká pravomoc v rozhodování a vydávání odborných pokynů podřízeným útvarům v duchu velitelem již vydaného zámyslu. Avšak v soudobých podmínkách vedení boje, za oboustranného používání zbraní hromadného ničení, nelze si představit, že by se dostavily úspěchy tam, kde by se na souběžném řešení úkolů nepodílel kolektiv štábu a kde přísná a neúčelná centralizace velení i v otázkách úzce odborných se stala brzdou rychlého rozhodování, souběžné práce a rychlého doručování úkolů do vojsk.

Další důležitou podmínkou je, aby velitel bez výjimečné a mimořádně závažné nutnosti svůj zámysl v průběhu plánování

neměnil, nýbrž pouze, je-li to nezbytně nutné, závažné otázky upřesnil. Měnění rozkazů nebo vydaných pokynů, či náčelníky vydaných nařízení, v žádném případě nepřispívá k plynulosti práce, narušuje klidnou organizovanost u podřízených a podstatně ztěžuje, někdy dokonce znemožňuje včas úkoly rozplánovat a doručit do vojsk.

Po vybavení styčných (směrových) důstojníků zakresluje postupně všichni náčelníci svá plánovaná opatření, pokud tak neučinili již při dohovoru, do mapy „Návrh grafického rozhodnutí“ na operačním oddělení se starším pomocníkem náčelníka operačního oddělení.

Ve stanovenou dobu přednese náčelník štábu podle zpracovaného „Návrhu grafického rozhodnutí“, který obsahuje i zásadní otázky materiálního technického a zdravotnického zabezpečení, komplexní informační zprávu za přítomnosti přízvaných funkcionářů. Je výhodné tyto funkcionáře nepovolávat osobně k veliteli, nýbrž je spojit parafony přímo na jednotlivá pracoviště, aby slyšeli informační zprávu a byli schopni (opět pomocí parafonu) přednést ty otázky, které velitel divize potřebuje upřesnit.

Informační zpráva náčelníka štábu obsahuje návrh i formulaci zámyslu, úkolů útvarů, úkolů druhů vojsk a řešení zásadních otázek materiálního technického a zdravotnického zabezpečení.

Starší pomocník náčelníka operačního oddělení sleduje přednášení informační zprávy, jednotlivá upřesnění a ihned provádí v mapě „Návrh grafického rozhodnutí“ příslušné opravy. Tuto mapu pak v konečné úpravě schvaluje velitel jako své grafické rozhodnutí a vydává podle ní v nařízenou dobu bojový rozkaz.

S konečným zněním seznámí pak náčelník štábu náčelníky oddělení, pokud nebyli přímo účastni a zapojeni parafonem na přednesu informační zprávy. Zpracovaný grafický dokument tímto okamžikem nabývá platnosti rozkazu a stává se základním dokumentem pro rozpracování ostatních potřebných dokumentů a pracovních map i pro zpracování dílčích rozkazů a nařízení podřízeným útvarům.

V této době už zatím štáby útvarů, na základě předběžných nařízení, které doručil styčný (směrový) důstojník, zahájily vlastní práci a nebyly odkázány čekat až do doby obdržení rozkazu.

Svoje rozhodnutí vyhláší velitel divize zpravidla na velitelském stanovišti podle mapy. Přítomni jsou především směroví (styční) důstojníci a někdy to budou velitelé útvarů. Avšak povolávat velitele útvarů není zcela výhodné, vycházíme-li z možnosti použití zbraní hromadného ničení. Zejména pak v průběhu boje bude nutné plně využívat styčných (směrových) důstojníků, nebo výjezdů velitele divize (hlavních funkcionářů) k veliteli útvaru.

Po vydání rozhodnutí se má přistoupit k organizaci součinnosti, při níž velitel upřesní se směrovými (styčnými) důstojníky nebo veliteli útvarů zásadní otázky plnění bojových úkolů. Organizaci součinnosti je možno provádět na mapách, plastickém stole a v některých případech v terénu. Stále zřetelněji vyvstává závažnost použití směrových (styčných) důstojníků. Je pochopitelné, že činnost těchto důstojníků nesmí být extrémní v tom, že by snad měla v celém rozsahu nahrazovat

osobní styk velitelů. Je však nutné zdůraznit, že ve většině případů budou velitelé odpovědní za přesné doručení, pochopení a plnění úkolu u pluku.

Rozvedený způsob metody práce, jako jeden z možných, se plně osvědčil v praktickém provedení na několika cvičeních, a to jak velitelsko-štábních, která nakonec nejsou reálným vodítkem, nýbrž i při cvičeních s vojsky. Zabezpečuje rychlé zahájení práce na všech odděleních štábu svazku, vytváří dobré podmínky pro souběžné plánování na stupni svazek — pluk a tím i včasné rozpracování úkolů u podřízených pluků a jejich doručení do jednotek.

*

V další části článku uvedu několik příkladů z praktického využití této metody práce štábu při cvičeních.

2. Praktické příklady metody práce štábu svazku

a) Při zahájení jednoho cvičení s vojsky obdržel operační dozorce svazku v 18.00 hodin rozkaz k zaujetí prostorů soustředění celou divizí. Ve 20.00 hodin byl veliteli divize předán rozkaz k provedení přesunu tankové divize z prostorů soustředění během noci na vzdálenost 80—130 km tak, aby divize dosáhla pohotovosti v novém prostoru do 05.00 hodin následujícího dne.

Štáb v této době musel kromě jiných závažných úkolů uskutečnit tato opatření:

- zajistit vyvedení štábu svazku do prostorů soustředění,
- zpracovat plán přesunu do nového prostoru soustředění,
- zpracovat plán bojového zabezpečení a ochrany proti zbraním hromadného ničení pro přesun a pro nový prostor soustředění,
- informovat podřízené útvary o situaci,
- zajistit proniknutí rozkazu o přesunu k podřízeným útvarům,
- zajistit kontrolu průchodu výchozími místy, kontrolu přesunů po osách, zaujetí nových prostorů.

Jakmile velitel oznámil svůj zámysl pro pochod a zaujetí nového prostoru, přistoupili náčelník štábu, náčelník operačního oddělení, velitel dělostřelectva a náčelník or-

ganizačně plánovacího oddělení týlu osobně ke zpracování grafického plánu vyvedení útvarů a jejich přesunu do nových prostorů soustředění. Přitom ženijní náčelník, chemický náčelník a zástupce velitele pro technické věci v krátkosti hlásili situaci a přednesli požadavky, které pokládali za nutné zahrnout do plánu přesunu. Dva pomocníci náčelníka operačního oddělení prováděli v té době časový rozpočet na jednotlivých osách přesunu a zároveň v součinnosti s náčelníky druhů vojsk a služeb seznamovali styčné důstojníky od útvarů (pomocníky náčelníků štábů útvarů), kteří v této době podle plánu již byli na štábu svazku nebo přicházeli, s plánem přesunu a nařízeními bojového zabezpečení, ochrany proti zbraním hromadného ničení i s odbornými nařízeními. Náčelník operačního oddělení předal styčným důstojníkům úkoly jednotlivých pluků a prověřil správnost jejich zakreslení na mapách styčných důstojníků.

Ve 21.45 hodin odejel ze štábu svazku poslední styčný důstojník (dostavil se na štáb opožděně) k jednomu z tankových pluků. V té době už většina útvarů obdržela telefonicky předběžné pokyny k vyvádění útvarů na určené osy přesunu. Útvary zahajovaly přesuny v době od 22.00 hod. do 23.30 hod. Styční důstojníci těch útvarů, které byly vzdáleny od štábu svazku až 100 km, předávali podrobný úkol velitelům útvarů už na pochodové ose.

Přes to, že časová lhůta pro přípravu a splnění úkolu přesunu byla podstatně omezena, dosáhl svazek většinou svých sil, osob a bojové techniky bojové pohotovosti v novém, nařízeném prostoru soustředění ve stanovenou dobu.

b) Jako druhý případ uvedu postup práce štábu při plánování protizteče tankovou divizí při cvičení s vojsky.

Veliteli divize byl předán dne 17. 9. ve 14.00 hodin rozkaz velitele armády (uvedeno pouze v hlavních rysech):

„Tanková divize ve druhém sledu armády splňuje a připraví protizteče:

- z čáry zasazení čís. 1 s úkolem zničit vklínivšího se nepřítele, obnovit obranu a vytvořit předmostí;
- z čáry zasazení čís. 2 s úkolem zničit postupujícího nepřítele, obnovit obranu a přejít do útoku ve směru jihozápadním.

Přesun provede po stanovených osách, jejichž průzkum nebyl proveden.

Pohotovost k plnění úkolu v prostorech soustředění ve 12.00 hodin dne 18. 9. 1959.“

Po prostudování úkolu hlavními funkcionáři byl ve 14.00 hod. vyhlášen náčelníkem štábu zámysl velitele k plnění úkolu a vydány pokyny k přípravě informačních zpráv v době od 16.00 do 17.00 hod.

Operační oddělení v době od 15.00 hod. do 15.30 hod. předalo podřízeným útvarům předběžná nařízení v tomto smyslu: „Připrav se k plnění úkolů v určených směrech na vzdálenost do 150 km. Pohotovost k plnění úkolu v 11.00 hod. 18. 9. Velitelé útvarů s hlavními funkcionáři dostaví se na velitelské stanoviště v 18.00 hodin“ (v této době nepřítel nezahájil ještě bojovou činnost, jinak povolání velitelů je nevhodné a je nutné využít styčných důstojníků nebo směrových důstojníků). Starší pomocník náčelníka operačního oddělení zahájil ihned práce na mapě „Návrh grafického rozhodnutí“ pro čáru čís. 1 a další pomocník prováděl totéž pro čáru čís. 2. Styční důstojníci od útvarů, kteří byli přítomni, zakreslili si do map postupné hlavní údaje, obdrželi předběžné pokyny pro organizaci bojového zabezpečení a ochrany proti zbraním hromadného ničení i předběžná nařízení od odborných náčelníků. Styční důstojníci odjíž-

děli k útvarům mezi 16.00—17.00 hod. se základními předběžnými údaji, takže v době vydávání bojového rozkazu velitelem divize měly štáby útvarů základní podklady pro přípravu rozhodnutí velitelů útvarů.

Tak na příklad u jednoho z tankových pluků štáb na základě těchto podkladů zpracoval schéma přesunu na čáru zasazení a velitel vydal předběžné rozhodnutí.

Teprve potom odjížděl na velitelské stanoviště divize, kde velitel divize v 19.00 hodin zahájil vydávání rozkazu. Velitelé útvarů se vraceli ke svým útvarům podle vzdáleností v době mezi 22.30—23.30 hodin.

Útvarům nebyl znám pouze časový rozpočet přesunu, který měl být velitelem předán až na organizaci součinnosti, jež měla být provedena zrána dne 18. 9. Ovšem tento časový rozpočet ve skutečnosti nijak nemohl ovlivnit práci štábů, které byly schopny plánovat veškeré úkoly i bez časového propočtu vlastního pochodu na čáru zasazení.

Při této souvislosti, abych zdůraznil závažnost souběžného plánování, uvedu několik propočtů, které vycházejí z popisovaného postupu práce štábu.

Celková doba pro přípravu protizteče v rámci svazku byla 22 hodin (od 17. 9. 14.00 hodin do 18. 9. 12.00 hodin). Vytvořením podmínek pro souběžné plánování mohly některé štáby útvarů zahájit práci už za 3 až 4 hodiny od okamžiku, kdy dostal úkol velitel divize. Znamená to, že útvarům zůstalo 17—18 hodin (pohotovost pro útvary stanovena na 18. 9. 11.00 hodin) a z toho pro upřesnění úkolů a doplňkové rozkazy pak ještě 13 hodin po návratu velitelů útvarů od velitele divize s konečným rozkazem. U těch útvarů, kde štáb nevyužil předběžných nařízení a pokynů někdy i v důsledku slabé připravenosti styčných důstojníků, bylo k dispozici pouze 12 až 13 hodin.

Uvedený příklad ukazuje jasně důležitost souběžného plánování; zjistilo se, že u těch útvarů, kde štáb nevyužil předběžných podkladů, které měl k dispozici a čekal až na konečnou formu rozkazu po příchodu velitele pluku, měl podstatně omezený čas pro vlastní práci i pro dovedení rozkazů až do rot a osádek. A tu se stalo, že u takových útvarů někdy rozkaz vůbec k veliteli čtyř nepronikl.

c) Jako třetí příklad uvedu možný způsob práce velitele a operační skupiny v průběhu boje na vyčleněném předsunutém velitelském stanovišti.

Ve většině případů vyjíždí s velitelem na předsunuté velitelské stanoviště, kromě ostatních vyčleněných zástupců a náčelníků, náčelník operačního oddělení, jako funkcionář odpovídající za chod práce na předsunutém velitelském stanovišti.

Na činnost náčelníka operačního oddělení

na tomto stanovišti u svazku bylo několik rozdílných názorů, které si ve své podstatě odporovaly.

Vyskytl se jednak takový názor, že je nutné, aby náčelník operačního oddělení osobně řídil práci na předsunutém velitelském stanovišti, zabezpečoval osobně před-

nášení informačních zpráv náčelníků velitelů a provádění informací o situaci. Tento názor vycházel z toho, že pro přímou práci s velitelem je nutné vyčlenit pomocníka náčelníka operačního oddělení, který je zároveň v přímém rádiovém (nebo telefonickém) spojení s velitelem útvarů a jménem velitele vydává rozkazy.

Druhý názor vycházel z toho, že je nutné na stupni svazek—útvary trvale zabezpečit osobní spojení velitele svazku s velitelem útvarů na síti velení. To podmiňovalo úzkou spolupráci velitele a náčelníka operačního oddělení, která v pohybových fázích byla uskutečňována pomocí rádiové stanice. Informovanost ostatních a jejich povolávání k přednášení informačních zpráv měl zabezpečovat podle pokynů náčelníka operačního oddělení jeho pomocník.

Podle mého názoru se zdá výhodnější, vycházet z druhého názoru. Praxe ukázala, že osobní styk velitele svazku (náčelníka operačního oddělení zastupujícího velitele) s velitelem útvarů uskutečňovaný i rádiem (telefonem) je velmi důležitým činitelem i pokud jde o vliv na morálku podřízených.

Velitelé útvarů v průběhu boje mohou odpovědněji přistupovat k plnění závažných rozkazů, jestliže jim tyto byly předávány buď graficky styčným důstojníkem s paraťou velitele (náčelníka operačního oddělení) nebo rádiem (telefonicky) osobně velitelem (náčelníkem operačního oddělení). Tito funkcionáři navzájem znali své hlasy jak v rádiové síti, tak v telefonní síti a měli k těmto rozkazům důvěru. Stávalo se totiž, že při rádiovém provozu byly mnohdy vysílány i zprávy falešné, které pochopitelně velitele mátlý a zbavovaly jistoty.

Vzhledem k tomu, že náčelník operačního oddělení byl v neustálém styku s velitelem, byl do podrobnosti informován o rozkazech a rozhodnutích velitele a mohl jednak pomocí svého pomocníka informovat štáb nebo vydávat pokyny pro přednášení informačních zpráv, jednak mohl kdykoli veliteli dát reálný návrh na řešení situace. A protože

nelze vést dvě pracovní mapy, zdálo se výhodné, aby pracovní mapu velitele vedl osobně náčelník operačního oddělení a z jeho pověření v určitých fázích boje pomocník náčelníka operačního oddělení.

Faktem zůstává, že v obou názorech vcelku nevyřešena zůstávala dobrá informovanost příslušníků představeného velitelského stanoviště. Časté přecházení a shromažďování značně narušovalo práci a prozrazovalo představené velitelské stanoviště. A proto v současné době je u svazku vyvíjen pro potřeby představeného velitelského stanoviště hlasitý telefon, který tento problém, jak je rozvedeno v další části, bude řešit.

V této souvislosti je nutné obrátit znovu pozornost na funkci směrových důstojníků.

Praxe potvrdila, že určité potíže při předávání rozkazů působí dosavadní systém styčných důstojníků. Štáb svazku není schopen vyčlenit potřebný počet důstojníků a řešit jejich vyčleňování z počtů útvarů je řešením nouzovým, které neodpovídá požadavkům soudobé práce štábů. I v uvedených příkladech bylo nutno, aby v některých případech orgán divize upřesňoval rozkaz předaný veliteli útvaru jeho styčným důstojníkem.

Je to zcela pochopitelné, poněvadž tito důstojníci jednak nejsou dostatečně vyškoleni po stránce vševojskové a jednak nemají dostatek zkušeností ze štábní a velitelské práce.

Je proto velmi nutné vytvořit s přihlédnutím k novým podmínkám boje u svazku v rámci operačního oddělení skupinu směrových důstojníků, kteří by byli pro tyto úkoly zvlášť připraveni už v míru a stali se tak plnohodnotnými příslušníky štábu svazku, a kteří by byli schopni bez dlouhých pokynů rozkazy předávat správně, v plném rozsahu. I v mírové službě by bylo těchto důstojníků plně využito jednak pro zabezpečení informací o podřízených útvarech a jednak k zesílení příslušníků operačního oddělení, kteří jsou dnes nadměrně zatíženi úkoly.

*

Cílem uvedených příkladů bylo ukázat na možných formách práce štábu tankové divize některé nové způsoby řešení úkolů v plánovacím procesu. Za důležité jsem považoval zejména otázky správného využití informačních zpráv, zahájení práce současně v celém štábu, dále vytvoření podmínek pro souběžné plánování na stupni svazek—útvary a rychlé doručování zpracované dokumentace (úkolů) podřízeným štábům, pomocí směrových důstojníků.

Vzhledem k tomu, že řídicím oddělením v plánovacím procesu i v průběhu boje je operační oddělení, pokládám za nutné v další části článku uvést možný systém práce operačního oddělení svazku.

3. Systém práce operačního oddělení svazku

Jako základ pro dobrou práci štábu je nutné vytvořit organizační podmínky. Podle mého názoru je v současné době nutné v zásadě vycházet z dosavadní organizační struktury štábu a k ní hledat nejvýhodnější způsoby organizace práce. Přitom je třeba podle mého názoru přiznat, že určitá nevýhoda je podřizovat veliteli přímo ženijního náčelníka a chemického náčelníka, poněvadž praxe ukazuje stále výrazněji, že úkoly těmto náčelníkům předává ve většině případů jménem velitele náčelník štábu, který s nimi rovněž provádí součinnost. Charakter jejich práce je v zásadě spojen s řešením otázek bojového zabezpečení. Stejně tak se vcelku u nás osvědčilo včlenění náčelníka topografické služby a orgánů protivzdušné obrany do struktury operačního oddělení. Výsledky ukázaly, že během roku i při cvičeních bylo otázkám protivzdušné obrany věnováno mnohem více pozornosti než dříve a to proto, že byly řešeny po vševojskové linii.

Rozvádím to zde proto, že činnost jmenovaných funkcionářů je bezprostředně skloblena s činností operačního oddělení.

Pokud jde o samotné operační oddělení, ukazuje se jako nutné a praxe to plně potvrdila, určit stabilně staršího pomocníka pro organizování součinnosti a zpracovávání grafického rozhodnutí pod vedením náčelníka operačního oddělení. Dále vyčlenit jednoho důstojníka plánujícího bojové zabezpečení a použití zbraní hromadného ničení i ochranu proti nim, který je v úzkém kontaktu s odbornými náčelníky. Konečně je nutné vyčlenit informační skupinu ve složení jeden důstojník operačního oddělení, který vede výkazovou mapu a s nímž spolupracují předem určení důstojníci jednotlivých oddělení.

Tito důstojníci jsou ve vzájemném styku a spojení parafonem a mají za úkol předávat na operační oddělení ihned veškeré získané zprávy. Tyto zprávy příslušník operačního oddělení (vedoucí této skupiny) zakreslí do výkazové mapy a vyhlásí štábu parafonem.

Zbývající příslušník operačního oddělení zesiluje informační skupinu a má za úkol plánovat přesuny.

Stávající obsazení dovoluje jen zcela omezený manévr silami a umožňuje zajistit příslušníkům tohoto oddělení pouze velmi omezené minimum odpočinku. Je otázkou, kdyby cvičení trvalo delší dobu, jak by tito lidé vydrželi s duševními i fyzickými silami. V době, kdy se vyčleňuje předsunutě velitelské stanoviště, stává se stav ještě kritičtější.

*

Při této příležitosti je nutno se zmínit ještě o jedné důležité otázce a ta se týká služby operačního dozorcího. Podle Polního řádu tuto službu vykonávají příslušníci operačního oddělení a oddělení průzkumu. To vcelku odpovídá požadavkům boje a potřebám štábu. Ovšem funkční povinnosti operačních dozorcích postupem času narůstaly a zdaleka neodpovídaly předpisům. Množství drobných úkolů, úkolů vůbec nesouvisících s otázkami taktického či operačního rázu, převažovalo a mnohdy ztěžovalo plnění hlavních úkolů. Přistoupili jsme proto v letošním roce k tomu, a praxe

nám potvrdila správnost tohoto rozhodnutí, že po zaujetí velitelského stanoviště stavíme z počtu důstojníků a poddůstojníků pomocných jednotek „dozorčího táborového soustředění“ s pomocníkem, jejichž pracoviště je od operačního dozorčího zcela odděleno a tito dozorčí zabezpečují plnění úkolů souvisejících s potřebami velitelského stanoviště. Operační dozorčí má pak stanoviště přímo na operačním oddělení a plní povinnosti spojené s přípravou a vedením boje v rámci celé divize.

Pokud se týká směrových důstojníků, budou-li ve štábu svazku, je možno plánovat jejich využití v operačním oddělení zejména v údobích plánování, což je zároveň i dobou největšího zatížení. Dosavadních styčných důstojníků nelze k plnění těchto úkolů plně využít.

Ještě jednu otázku pokládám za nutné zde zdůraznit, i když není bezprostředně spojena s operačním oddělením, ale má vliv na celou činnost štábu. Stále více se jeví nutnost vytvořit u velitelské rotы divize družstvo (četu) chemické, ženijní a strážní s potřebnými stroji pro přímé zajišťování velitelského stanoviště (předsunutého velitelského stanoviště).

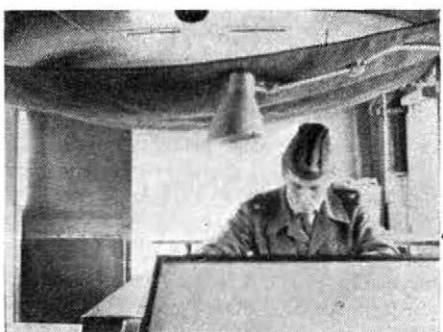
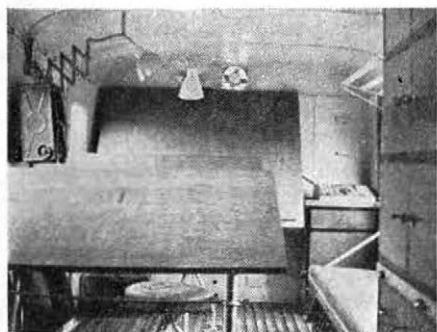
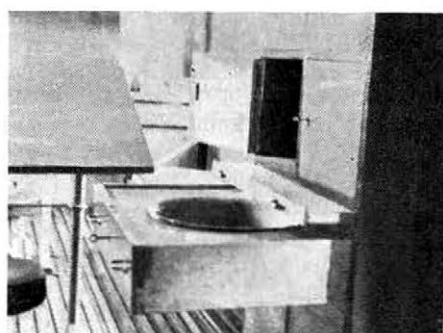
4. Materiální vybavení štábu svazku s důrazem na jeho plnou mobilitu a organizaci spojení

Stále rostoucí tempo a široký manévř vojsk vedl v posledních letech k tomu, že se neustále prohluboval a prohlubuje rozdíl mezi bojujícími sledy, jejich mobilitou, a na druhé straně velícími štáby, jejich statickým připoutáním k zaujatým prostorům.

K těmto rozporům dochází proto, že na jedné straně je plně zabezpečena dotace bojujících sledů mobilními prostředky, na druhé straně však u štábů zůstávají pro jejich práci v polních podmínkách ve výbavě hlavně stany. Počty štábních autobusů, které jsou k dispozici, nemohou zajistit plnou mobilitu štábů a tak mnozí příslušníci štábu jsou odkázáni rozvíjet své pracoviště ve stanech, které rozhodně pro tyto účely už přežily svou dobu.

Velmi často zejména při bojové pohotovosti, ale i při všech druzích cvičení bylo nutné urychleně zahájit práci v celém štábu. I když byla pokud možno vysílána dopředu rekognoskační a ubytovací skupina pro přípravu místa velení, nemohla tato skupina připravit pracoviště. Jednak proto, že na starém místě nemohla zrušit pracoviště a použít stanů na novém místě, poněvadž štáb ještě pracoval a jednak proto, že časový rozdíl mezi příchodem skupiny a příchodem štábu nebyl tak veliký, aby skupina s omezenými počty byla schopna velitelské stanoviště plně rozvinout. Proto se zrodil nápad, který vyplýval z charakteru boje tankové divize, uzpůsobit pracoviště tak, aby byla pohyblivá, zabezpečovala průchodnost těžko sjízdnými místy s možností okamžitého zahájení práce, poskytovala co nejvýhodnější podmínky pro práci s mapou, zabezpečovala možnost pohybu bez rušení pracujících při organizaci součinnosti a zároveň mohla poskytnout i možnost odpočinku.

Výsledkem byl podaný zlepšovací návrh na nové uspořádání vnitřního zařízení štábních autobusů s připojením vleků (viz fotografie na str. 103). Podle tohoto návrhu zhotovený prototyp je v používání u operačního oddělení již skoro dva roky. Zatím se nestalo, že by tento štábní autobus s vlekem, ať už to bylo v letních nebo zimních či podzimních a jarních povětrnostních podmínkách, při přesunech a zaujímání míst velení i v obtížném terénu způsobil jakékoli obtíže. A přitom vždy zabezpečoval okamžité zahájení prací na

operačním oddělením. Byl operačním oddělením tankové divize použit při všech cvičeních. V současné době je už podobným zařízením vybaveno velitelství dělostřelectva, technické oddělení a týl, a rovněž se plně osvědčuje. Toto zařízení vytvořilo dobré podmínky pro rychlou práci štábu ve všech fázích boje a přispělo podstatně ke zmobilnění štábu, odstranilo nutnost stavění stanů a tím i zbytečný balast z výstroje štábu, včetně skupin pro stavění stanů. Těchto lidí mohlo být účelněji použito na jiném úseku.

Druhým problémem, který značně ztěžoval práci na velitelském stanovišti, byla nutnost neustálého přecházení mezi pracovišti, přenášení map, dokumentů a podobně. Vhodným využitím parafonů — dispečinku byla i tato otázka vyřešena. Praxe ukázala, že toto technické zařízení by se mělo v krátké době stát nedílnou součástí velitelského stanoviště svazku. Vytváří výhodné a klidné podmínky pro práci, rychlou informovanost štábu a zabezpečuje přednášení informačních zpráv veliteli, náčelníkovi štábu, operačnímu oddělení všemi náčelníky přímo z pracovišť bez přecházení. Kdyby bylo technicky proveditelné spojit toto zařízení bez velkého a nákladného vybavení s přenášením obrazu, pak se domnívám, že by bylo zabezpečeno vytvoření nejvýhodnějších podmínek pro dobrou organizaci práce na velitelském stanovišti. Výhodou je, že je možno parafonů využít i při krátkých zastávkách během pohybových fází boje, poněvadž zabezpečují rychlé rozvinutí. Pro pohyb bylo by nutné vyvinout bezdrátové zařízení.

Určité potíže působí ještě, jak potvrdilo i poslední cvičení, informovanost a součinnost na předsunutém velitelském stanovišti při jeho vyčlenění. V současné době je vyvjen

pro toto místo velení hlasitý telefon, který by zabezpečoval informovat přímo z pracoviště velitele náčelníky na pracovištích a přijímat od nich informační zprávy.

Ochrana osob vyčleněných na předsunuté velitelské stanoviště je řešena nedostatečně. Stávající vybavení tohoto stanoviště štábními autobusy (i umístěním pojítek) nezabezpečuje minimální ochranu této skupině, která se při přiblížení k bojujícím sledům značně od nich odlišuje. Otázka, jak se zdá, je v současné době řešena konstrukčními úpravami obrněných transportérů. Mám za to, že to bude jeden z výhodných prostředků pro velení z předsunutého velitelského stanoviště. I vědecká konference vnesla podobný požadavek. Je nutné ovšem zdůraznit, že posouzení vybavy těchto obrněných transportérů, uzpůsobení instalovaných pracovišť a jejich praktické vyzkoušení při déle trvajících cvičeních s vojsky je nutno zadat útvarům, především tankovým divizím, které jich budou převážně využívat pro práci na předsunutém velitelském stanovišti v pohybových fázích boje.

Dalším technickým prostředkem, s nímž je zatím velmi málo praktických zkušeností, je používání vrtulníků. Naše poslední cvičení ukázalo, že s použitím tohoto dobrého technického prostředku se štáb ještě nevyrovnal. Přidělené vrtulníky byly vcelku málo využívány a to ještě ne vždy zcela účelně. Mám za to, že příčiny je nutno hledat v tom, že štáby nemají praktických návyků a zkušeností. Přidělení těchto prostředků jen pro zcela omezenou dobu a jen pro některá cvičení, nestačí k tomu, aby se zvládnula problematika jejich využití, i když po stránce teoretické jsou snad otázky vcelku jasné. Myslím, že by bylo výhodné přidělit svazkům tento prostředek pro jejich potřeby v průběhu výcvikového roku, aby se štáby naučily ve svých plánech s tímto prostředkem počítat. Při cvičení byl např. takový okamžik, že bylo nutné co nejrychleji odeslat styčného důstojníka s rozkazem k praporu vyslanému na likvidaci výsadků, který byl už na pochodové ose. Nikoho z těch, kteří vysílali styčného důstojníka a předávali mu rozkazy, nenapadlo využít k tomu vrtulníka a styčný důstojník odjel autem, čímž pochopitelně doručení rozkazu značně zpozdil. Příčina je v tom, jak už jsem o tom hovořil, že příslušníci štábu nejsou navyklí tohoto prostředku využívat.

*

S otázkou materiálního vybavení úzce souvisí prostředky a organizace spojení.

Spojení je nutno v zásadě organizovat ze tří míst a to z předsunutého velitelského stanoviště (PVS), z velitelského stanoviště (VS) a týlového velitelského stanoviště (TVS) s využitím všech stávajících technických prostředků spojení — telefonu, dálnopisu, rádia, styčného orgánu a spojky. Pojítka učenit do tří hlavních spojovacích uzlů na PVS, VS a TVS a z těchto míst rozvinout spojení s nadřazeným štábem a podřazenými jednotkami. Kromě toho z hlediska součinnosti, vzájemné informovanosti a možnosti přenesení velení je třeba zabezpečit spolehlivé spojení mezi místy velení (mezi VS, TVS a PVS) buď přímými spoji nebo přes pomocné spojovací uzly.

Spojovací uzel na velitelském stanovišti

vybavit místní a dálkovou telefonní ústřednou s východy jen pro omezený okruh hlavních funkcionářů štábu. Dále pak hlasitým telefonem nebo dispečinkem (parlafonem) pro místní součinnost, jednotnou výpravnou a dálnopisnou stanicí a telefonní hovornou, podací stanicí se skupinou 1—6 spojek a skupinou rádiových stanic.

Spojovací uzel na předsunutém velitelském stanovišti vybavit telefonní ústřednou, hlasitým telefonem, skupinou spojek a skupinou rádiových stanic.

Spojovací uzel na týlovém velitelském stanovišti vybavit telefonní ústřednou, podací stanicí se skupinou spojek a skupinou rádiových stanic.

Pomocný spojovací uzel vybavit telefonní ústřednou a skupinou směrových a rádiových stanic.

Během boje principiálně vycházet ze zásady, že velitel velí z velitelského stanoviště a pouze na důležité momenty v bojové činnosti (jako je zasazení prvního či druhého sledu, odražení protizteče, násilný přechod vodního toku, organizace součinnosti či rekognoskace) vyjíždí buď k některému z útvarů nebo na předem stanovené velitelské stanoviště, to jest do míst, která jsou z hlediska uskutečňování velení technickými prostředky už předem připravena. Na těchto místech zůstane velitel nutnou dobu a poté se buď vrátí na velitelské stanoviště anebo velitelské stanoviště dostihne velitele.

Připravené předem stanovené velitelské stanoviště bude výhodné trvale obsazovat skupinou důstojníků, příslušníků štábu (pomocníků) v čele se zástupcem velitele svazku s důrazem na dobu, kdy toto není obsazeno velitelem a jeho operační skupinou. Operační skupina bude zpravidla sestavována podle rozhodnutí velitele. Ve většině případů je ve složení operační skupiny velitel dělostřelectva, operační důstojník dělostřelectva, náčelník průzkumu dělostřelectva (vysílaný již předem), náčelník operačního oddělení s jedním (i dvěma) pomocníkem, ženijní náčelník, chemický náčelník, náčelník průzkumu (s pomocníkem), náčelník 6. oddělení, náčelník spojení, skupina strážných, pořádkových orgánů, skupina rekognoskační (pouze pro předem stanovené velitelské stanoviště), obsluhy rádiových stanic.

Jak již bylo uvedeno, je výhodné obsazovat předem stanovené velitelské stanoviště velitelem a operační skupinou jen na zcela omezenou dobu. Důvody pro to jsou následující:

- šířky činnosti tankové divize (8—12 km) v útoku neumožňují v žádném případě v našich terénních podmínkách (ani jinde) pozorování do celého úseku. V převážné většině bude možno pozorovat úseky (a to ještě omezeně) na směr hlavního úderu svazku. Tím se podstatně snižuje hodnota osobního pozorování velitelů;

- současná pojítka s danými výkony nezabezpečují při častém přemísťování trvale neselhávající spojení, to jest i velení. V takových případech je nutné využívat mezistanic, které ovšem nezajišťují přímý styk. Je pak nutné se spoléhat na předávání zpráv i rozkazů prostřednictvím obsluhy, což nezaručuje jejich rychlé a přesné předávání;

- pracovní podmínky na předem stanoveném velitelském stanovišti jsou velmi ztížené, kladou vysoké požadavky na trvalé vypětí osob vyčleněných pro toto místo velení, čímž vzniká snadno vlivem únavy nervosita. A přitom osob a materiálu vyčleněných na velitelské stanoviště není plně využito. Je možné namítnout, že by bylo možné provádět výměnu těchto osob. Ovšem ne všechna oddělení mohou toto zabezpečit.

Z á v ě r

Použití moderních prostředků při vedení boje přináší řadu problémů, s nimiž se musí v současné době naše štáby vyrovnávat a hledat nové formy ve způsobech organizace velení vojskům. Jsem si vědom, že tato široká problematika nemohla být plně vyčerpána jedním příspěvkem. Ve své práci jsem se snažil ukázat na řešení některých otázek tak, jak k nim přistupoval štáb tankového svazku v průběhu výcvikového roku 1959.

Všechny uvedené metody práce byly prakticky vyzkoušeny v řadě procviků a štábních nácviků i cvičení s vojsky a ukázaly se být vhodné pro práci štábu svazku. Zejména pak prohlídka, kdy byla vyvedena vojska a při ní i plnění bojových úkolů bylo co nejvíce přiblíženo možným podmínkám vedení boje, znovu potvrdila správnost našich názorů, včetně těch, které jsou zaměřeny na materiální vybavení štábu.

Řadě uváděných otázek byla věnována ve štábu pozornost již dříve a

s jeho příslušníky i prodiskutována, takže jejich rozvinutí a praktické uplatnění mohlo být účinně sledováno během celého roku i u podřízených útvarů. Úzký kontakt byl navázán i s vědeckou komisí při VA AZ v Brně, zejména pokud šlo o řešení otázek zmobilizování štábu, s důrazem na pře-
zkoušení štábního autobusu (zlepšovací návrh polního pracoviště mjr. Novotného, kpt. Bažanta a mjr. Peroutky) a dispečinku, jejichž výstavba byla uskutečněna již v roce 1958. Jak ukazují přiložené fotografie prototypů našich štábních autobusů, jsou v nich vytvořeny dobré podmínky pro práci i odpočinek (v závěsné plachtě), aniž je nutno přitom práci přerušovat.

Řada otázek zůstává stále ještě nedořešena a bude vyžadovat, aby jim v průběhu letošního roku byla věnována zvýšená pozornost. Jsou to zejména otázky spojené s nutností organizovat těsnou a trvalou součinnost příslušníků oddělení průzkumu a oddělení operačního, která zatím byla organizačně zabezpečována při bojovém poplachu umístěním příslušníků oddělení průzkumu přímo na pracovišti operačního oddělení. Další otázkou, kterou bude nutno řešit, je problematika pořádkové služby, která zatím stále trpí nedostatky, zejména proto, že pro plnění těchto úkolů nejsou lidé systematicky připravováni, jelikož u tankové divize je podstatný nedostatek lidí, kterých by mohlo být k těmto účelům mimo plnění plánovaných funkcí využito tak, aby na druhé straně nebylo ohroženo vyvedení bojové techniky nebo snížena bojeschopnost zbraní.

V dalším bude nutné dojít k jednomu řešení otázek spojených s protivzdušnou obranou a dosáhnout toho, aby tyto otázky se staly nedílnou a důslednou součástí vševojskové přípravy. Otevřenou a v praxi nedostatečně ověřenou zůstává stále ještě otázka umístění zástupce velitele pro technické věci a technického oddělení v boji i jeho součinnost s týlem. Objevují se zde dvě hlediska. Jednak důležitost těsné součinnosti zástupce velitele pro technické věci s velitelem svazku v průběhu boje tankové divize, vzhledem k rychlé reakci na zabezpečení manévru dílenskými a vyprošťovacími prostředky a tím zajištění včasného vrácení tanků na bojiště (umístění zástupce velitele pro technické věci v tom případě na velitelském stanovišti), jednak na druhé straně nutnost těsné spolupráce s náčelníkem týlu při zásobování (umístění zástupce velitele pro technické věci v tomto případě na týlovém velitelském stanovišti) a závislost technických orgánů na zásobovacích i dopravních orgánech týlu. Mimo to je zde řada dalších otázek úzce spojených s problematikou vedení boje za použití zbraní hromadného ničení a silné činnosti letectva.

Domnívám se, že můj článek se stane podkladem pro vyslovení dalších zkušeností a názorů na organizaci práce a materiální zabezpečení štábů svazků vzhledem k tomu, že tyto otázky jsou v současné době velmi aktuální a vyžadují rychlého řešení.

Автор указывает опыт работы штаба танковой дивизии после получения приказа, во время планирования и в ходе боя на КНП. В дальнейшем он обсуждает систему работы оперативного отдела и вопрос материального обеспечения штаба соединения, с упором на мобильность и организацию связи.
